

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 441/08-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. februára 2010 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka o sťažnosti J. D. a A. D., S., zastúpených JUDr. J. V., N., ktorou namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 176/95, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. D. a A. D. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 176/95 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 176/95 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. J. D. a A. D. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie každému v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Dolný Kubín p o v i n n ý zaplatiť im do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Dolný Kubín j e p o v i n n ý uhradiť J. D. a A. D. trovy právneho zastúpenia v sume 362,60 € (slovom tristošesťdesiatdva eur a šesťdesiat centov) na účet právneho zástupcu JUDr. J. V. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. septembra 2008 doručená sťažnosť J. D. a A. D. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 176/95.

2. Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu a uznesením č. k. I. ÚS 441/08-13 zo 17. decembra 2008 ju prijal na ďalšie konanie.

3. Ústavný súd listom z 2. februára 2009 vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k prijatej sťažnosti a ku vhodnosti ústneho pojednávania, a právneho zástupcu sťažovateľov vyzval na vyjadrenie ku vhodnosti ústneho pojednávania. Právny zástupca sťažovateľov vo svojej odpovedi doručenej ústavnému súdu 18. februára 2009 uviedol: *„Za podmienky, že nám bude vopred doručené stanovisko Okresného súdu Dolný Kubín, ku ktorému sa chceme písomne vyjadriť, budeme súhlasiť s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od verejného ústneho pojednávania v tejto veci. Až po oboznámení sa so stanoviskom Okresného súdu Dolný Kubín budeme môcť zistiť, či od verejného ústneho pojednávania je možné očakávať ďalšie objasnenie tejto veci.“* Ústavný súd listom č. k.

I. ÚS 441/08-24 z 24. marca 2009 zaslal právnenému zástupcovi stanovisko okresného súdu s výzvou, aby sa k nemu vyjadril. Právny zástupca na výzvu ani jej urgencie z 2. júna 2009, 29. septembra 2009 a telefonický odkaz zo 7. januára 2010 nereagoval.

Poverená predsedníčka okresného súdu JUDr. B. S. vo svojej odpovedi sp. zn. Spr. 2055/09 z 18. februára 2009 oznámila, že netrvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Vo vyjadrení k prijatej sťažnosti uviedla podrobný prehľad dosiaľ vykonaných úkonov vo veci sp. zn. 8 C 176/1995 a s poukazom na neho ústavnému súdu oznámila: „... konštatujem, že v doterajšom priebehu konania vznikli prieťahy. Ich príčina spočívala hlavne v štvornásobnej zmene zákonného sudcu. Dňa 29. 7. 2008 žalobcovia podali sťažnosť na prieťahy v konaní predsedovi okresného súdu, pričom po zistení prieťahov boli prijaté opatrenia, keď vec je predsedom súdu kontrolovaná v pravidelných trojmesačných intervaloch.“

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd sťažnosť prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu.

II.

4. Ústavný súd po oboznámení sa s obsahom sťažnosti, vyjadrením poverenej predsedníčky okresného súdu a skutočností vyplývajúcich zo spisu okresného súdu sp. zn. 8 C 176/1995 zistil tento priebeh konania:

Konanie vo veci začalo na okresnom súde – pobočka Námestovo na základe návrhu podaného sťažovateľmi 15. decembra 1995 na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Prvý vo veci konajúci sudca vykonal úkony 4. januára 1996 a 21. februára 1996. Prvé pojednávanie vo veci, na ktorom boli vypočutí navrhovatelia i prítomní odporcovia, sa uskutočnilo 28. marca 1996. Po tomto dátume došlo k zmene zákonného sudcu, čo malo za následok viac ako dvojročnú nečinnosť súdu vo veci. Uskutočnené bolo iba jediné pojednávanie, a to 11. augusta 1998, ktoré bolo odročené pre účely podania trestného podnetu pre urážku sudcu. V ďalšom období viac ako osemročnej nečinnosti okresného

súdu došlo opakovane k zmene zákonného sudcu. Vec bola v poradí štvrtej zákonnej sudkyni pridelená v roku 2007 a od tohto obdobia možno konanie považovať za plynulé. Napriek uvedenému a skutočnosti, že vo veci okresný súd na pojednávaní uskutočnenom 15. decembra 2008 označil dokazovanie za skončené a vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 8 C 176/1995-N-356, rozsudok dosiaľ nie je právoplatný, keďže po odvolaní podanom sťažovateľmi Krajský súd v Žiline uznesením sp. zn. 10 Co 94/2009 z 22. októbra 2009 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

5. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

6. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci (1), správanie účastníka konania (2) a postup súdu (3).

V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

6.1 Predmetom namietaného konania je návrh na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti. Ide o vec, ktorá patrí po právnej stránke k štandardnej agende všeobecných súdov a existuje k nej stabilizovaná judikatúra všeobecných súdov. Skutková zložitnosť prípadu nebola preukázaná. Na právnu alebo skutkovú zložitnosť veci nepoukázal vo svojom vyjadrení ani okresný súd a sám existenciu prieťahov priznal. Ústavný súd zobral do úvahy aj skutočnosť, tak ako ju vo svojej rozhodovacej činnosti zohľadňuje aj ESLP, ktorý zdôrazňuje, že stupeň starostlivosti, ktorý je potrebné venovať jednotlivému konaniu, závisí aj od významu, ktorý má dané konanie pre sťažovateľa. Podľa názoru ESLP majú vnútroštátne súdy tiež prihliadať na osobu účastníka konania a zvýšenú starostlivosť venovať napr. tým konaniam, v ktorých vystupujú ľudia chorí alebo starí. Ústavný súd preto prihliadol na skutočnosť, že sťažovatelia mali v čase podania žaloby 73 a 68 rokov, kým v súčasnom období už majú 88 a 83 rokov. Doterajšia doba konania vo veci, ktoré (po zrušení rozsudku okresného súdu) trvá už viac ako 14 rokov, je z ústavného hľadiska neakceptovateľná.

6.2 Správanie sťažovateľov je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným prieťahom. Správanie sťažovateľov možno označiť za také, ktoré malo vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Sťažovatelia totiž počas trvania konania na okresnom súde opakovane menili právneho zástupcu v konaní, požiadali o odročenie nariadených pojednávaní a podali zmenu žaloby a naostatok sa domáhali takého „nedoloženého práva k nehnuteľnosti“, ktorého vznik a trvanie (takmer 50 rokov) sami jednak spôsobili (neformálny zákon k nehnuteľnostiam) a jednak až do podania žaloby vôbec neučinili.

6.3 Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu, ktorý vo veci konal. Konanie vedené okresným súdom začalo návrhom

sťažovateľov na určenie vlastníctva k nehnuteľnosti, pričom v priebehu konania došlo k zmene žalobného návrhu. Základné úkony vo veci boli vykonané súdom tak, ako to je uvedené v bode 6.1 tohto nálezu. Ústavný súd sa zaoberal postupom okresného súdu ako celku, pričom zistil, že je poznamenané predovšetkým v začiatku konania výraznými obdobiami nečinnosti (2 roky a 2 mesiace a 8 rokov a 6 mesiacov), pričom k urýchleniu konania došlo po pridelení veci v poradí štvrtej zákonnej sudkyňi v roku 2007. Napriek uvedenej skutočnosti je potrebné konštatovať, že konanie, ktoré ani po viac ako 14 rokoch od podania žaloby nie je právoplatne skončené a neviedlo k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľov, je poznamenané priet'ahmi ako celok a predstavuje porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

IV.

7. Keďže ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádzajú sťažovatelia domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci (bod 2 výroku nálezu).

8. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov, ak sa sťažovateľ domáha primeraného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia po 100 000 Sk pre každého z nich, a to z dôvodu, že stav právnej neistoty trvajúci viac ako 12 rokov a 9 mesiacov (ku dňu podania sťažnosti) im spôsobil nielen

materiálnu, ale aj nemateriálnu ujmu. Ústavný súd žiadosti sťažovateľov o priznanie primeraného finančného zadostučinenia vyhovel a priznal ho v sume 500 € pre každého z nich (bod 3 výroku nálezu). Pri jeho výške prihliadal na veľmi „neistý“ predmet sporu pre sťažovateľov a najmä pre nich zrejme zanedbateľnú hodnotu, keď sa svojho spoluvlastníckeho práva začali domáhať takmer po 50 rokoch.

9. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. V., a priznal mu trovy konania za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) za dvoch sťažovateľov v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 13 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov v sume 105,42 € (znížené o 20 %) a náhradu režijného paušálu 6,30 € za uvedené úkony v celkovej sume 362,60 €. Ústavný súd vyslovil povinnosť okresného súdu uhradiť trovy právneho zastúpenia právnomu zástupcovi sťažovateľov (bod 4 výroku nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. februára 2010